

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

שלח

(חלק כח שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת שלח, יט"כה סיון, ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

שלה

שמחזאי ועזאל, וכן (ב) שנפילתם היתה
„בימי דור אנוש“⁶!

והתמיהה אף גדולה מזו: בפסוק
„הנפילים היו בארץ“ (בפ' בראשית⁵)
לא מצינו שציינן רש"י בפירושו את
שמות הנפילים – ותמוה: כיון שבמקום
סיפור המאורע (בפ' בראשית) לא
ראה רש"י צורך להזכיר בפירושו
את שמות הנפילים – האמנם דוקא
בפרשתנו, שבה נזכר ענין הנפילים
רק בדרך אגב, הוצרך רש"י להודיענו
את שמותיהם!?

גם צריך ביאור: בענין שמות
הנפילים שנפלו מן השמים מצינו ב'
דעות בחז"ל: במס' יומא⁷ הובא „מעשה
עזאל ועזאל“ (וכן הובא בכמה מקומות
במדרשים⁸); אבל בתרגום יונתן⁹
נקרא „שמחזאי ועוזיאל“ (ועד¹⁰ במס'
נדה¹¹: סיחון ועוג בני אחי' בר
שמחזאי. ובפירוש רש"י שם: שבא

א. בפרשתנו מסופר אודות חטא
המרגלים, שהוציאו דיבה על הארץ,¹
ובין עניני הדיבה אמרו, „ושם² ראינו
את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי
בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם“.

ופירש רש"י: הנפילים – ענקים
מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים
בימי דור אנוש.

וכתבו מפרשים³ שכוונת רש"י
ליישב את כפל הלשון „נפילים“ בפסוק
(– „הנפילים . . מן הנפילים“)⁴, ועל זה
מבאר, שב' פעמים „נפילים“ שבפסוק
מתפרשים בב' משמעויות שונות:
„נפילים“ הא' פירושו – „ענקים“
(כדברי רש"י בפ' בראשית⁵ ש„נפילים“
– „בלשון עברית לשון ענקים הוא“),
והפעם הב' – „(בני ענק) מן הנפילים“ –
היא „מלשון נפילה, שנפלו מן השמים“,
ופשט הכתוב הוא, שראו את הענקים
שיצאו „מאותם שנפלו מן השמים שהם
שמחזאי ועזאל“.

אך צריך להבין (נוסף על הקושי
בפירושם, כדלקמן סעיף ג): למאי
נפקא-מינה בפשוטו של מקרא לידע
(א) שהנפילים שנפלו מן השמים נקראו

(1) יג, לב.

(2) שם, לג.

(3) רא"ם. ועוד.

(4) „ועוד שאין טעם לומר ושם ראינו את
הנפילים מן הנפילים“ (רא"ם שם).

(5) ו, ד.

(6) ועוד: בפרש"י בראשית שם (ד"ה בימים
ההם) כ', „בימי דור אנוש ובני קין“ – וכאן משמיט
רש"י „ובני קין“ (וברמב"ן בראשית שם מעתק
מרש"י רק „בימי דור אנוש“).

(7) ומובן שאין לומר, דמאחר שהכתוב (לעיל
פסוק כב) הודיע שמות הענקים שראו, מוכרח
רש"י לכתוב השמות של הנפילים הראשונים.
וראה רשב"ם ורמב"ן כאן.

(8) סז, ב – וכן נעתק בהד"ה בפרש"י שם.

(9) דב"ר ספ"א. זח"א לו, א. ועוד.

(10) בראשית שם.

(11) סא, סע"א.

הזכיר את ב' הפרטים בהדיא מחתא, „שנפלו והפילו את העולם”¹⁹].

ותמוה ביותר: מדוע שינה רש"י כאן מפירושו בפ' בראשית, וכתב פירוש חדש, „שנפלו מן השמים”?

[שהרי גם לפי הפירוש „שנפלו והפילו את העולם” מובן הטעם שההדגשה „מן הנפילים” הטילה אימה ופחד על בני ישראל²⁰ (ובפרט לפי הפירוש השני ברש"י שם¹⁵ על „אנשי השם” – „אנשי שממון ששמנו את העולם”)].

ויתר על כן: השינוי בפירוש ד„נפילים” אינו רק באופן נפילתם (אם נפלו מן העולם או נפלו מן השמים), אלא גם במהות „הנפילים”:

לפי פירושו בפ' בראשית, היו הנפילים בני אדם (ו„מלאכים” ו„שמים” – מאן דכר שמיייהו) אשר „נפלו והפילו את העולם” ע"י חטאייהם. ועד"ז פירש רש"י (בפירושו הראשון והעיקרי²¹) את

(19) ולהעיר שרש"י משמיט ענין הג' (כבר שם) „ושמלאו את העולם נפלים כו”.

(20) ועוד ועיקר: עצם הענין שהענקים מתייחסים לנפילים הקדמונים דפ' בראשית ש„המה הגבורים אשר מעולם” (בראשית שם) יש בו כדי להפחיד את בני (ראה רמב"ן כאן בסופו).

(21) משא"כ בפ' ה' שם „הם השרים* ההולכים בשליחותו של מקום אף הם היו מתערכים בהם”.

אבל להעיר (נוסף ע"ז שבכתי"ר רש"י אחדים (שתח"י) ליתא. וראה גם רש"י עה"ת הוצאת בערלינער): א) ההמשך בפרש"י „כל אלקים שבמקרא לשון מרות כו” קאי (לכאורה) על

(* ראה רש"י עה"ת הוצאת בערלינער שיש ג'רסא „שדים”.

משמחזאי ועדאל¹²). וכן הובא בעוד כמה מקומות¹³.

– מדוע נקט רש"י כאן דוקא את הדעה ד„שמחזאי ועזאל”, ולא „עוזא ועזאל”¹⁴?

ב. נוסף על הוספת רש"י כאן בענין שמות הנפילים – גם בעצם הפירוש דתיבת „נפילים” יש לכאורה שינוי בפירושו:

כאן בפרשתנו כתב רש"י „שנפלו מן השמים”, משא"כ על הפסוק⁵ „הנפילים היו בארץ” פירש¹⁵ „על שם שנפלו והפילו את העולם”, דפירוש „נפלו” (בפשטות) הוא¹⁶, שנאבדו מן העולם (ע"ד „הפילו את העולם” שבדבריו תיכף לאחרי זה).

[יש מפרשים¹⁷ שכוונת רש"י שם היא „נפלו מן העולם”¹⁸ ר"ל מן העולם העליון שהם שמים”, בהתאם לדבריו בפרשתנו „שנפלו מן השמים”. אבל לכאורה צריך עיון גדול אם אפשר לפרש כן דברי רש"י שם, שהרי אין בלשונו אפילו רמז לכך, ואדרבה, כנ"ל,

(12) ולכאורה משמע שכן – עזאל – גריס בש"ס שם, ולא לאפושי מחלוקת. וראה גם בעה"ט בראשית שם.

(13) יל"ש בראשית שם (רמז מד).

(14) ולהעיר שבפרש"י אחרי (טז, ח) מפרש „עזאל” – „הר עז כו” (ע"פ דעות הראשונות ביומא שם), ולא כתנא דבי ר"י (ביומא שם) „שמכפר על מעשה עוזא ועזאל” (והטעם י"ל כי אינו ע"ד הפשט כלל).

(15) ע"פ ב"ר ספכ"ו.

(16) כמ"ש בס' זכרון, רא"ם, גו"א ועוד שם. וכ"כ ביפ"ת (השלם) לבי"ר שם. פי' מהרז"ו שם. ועוד.

(17) נחלת יעקב (הובא בשפ"ח) בראשית שם.

(18) לשון המדרש שם.

נוספת הדגשה יתירה בגודלם, וממילא – בהטלת האימה על בני ישראל (ולכן אין הכרח לומר שב' הפעמים „נפילים” מתפרשים בב' משמעויות שונות)].

ונוסף לזה, אם הקושי הוא מצד כפל הלשון „נפילים”, ה' לו לרש"י להעתיק מן הכתוב (בדיבור המתחיל) גם (ואדרכה – בעיקר) את התיבות „מן הנפילים”, שבהן ההכפלה –

אלא השאלה (של רש"י) היא: הלא המרגלים כבר תיארו את גבורת יושבי הארץ, כמסופר בפסוקים הקודמים – „אפס כי עז העם גו' והערים גו' וגם ילידי הענק ראינו שם”²⁶. וקשה: מה חידשו המרגלים כאן (כאשר „ויוציאו דיבת הארץ”) לגבי דבריהם הקודמים, „וגם ילידי הענק ראינו שם”²⁷ (חוץ מהוספת התואר „נפילים”)?²⁸

ומפרש רש"י, ש„נפילים” הם „הענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים”, דהיינו, שהמרגלים הוסיפו בזה ענין חדש לגמרי: נפילים אלה אינם כלל מאותו הסוג (אפילו) ד„ילידי הענק” הנזכרים לפני כן (שעליהם למדנו בפ' בראשית, „הנפילים היו

87 התיבות (בפ' בראשית שם²²), בני האלקים” – לא מלאכים²³, אלא „בני השרים והשופטים”.

משא”כ לפי פירושו בפרשתנו – „שנפלו מן השמים” – היו הנפילים מלאכים.

ותמוה ביותר, מדוע מחדש כאן רש"י פירוש חדש ב„נפילים”?

ג. ויש לומר הביאור בכל זה:

השאלה בכתוב שבא רש"י ליישב אינה (כ"כ) כפל הלשון „הנפילים . . מן הנפילים”

– שכן, ראשית כל, כפל הלשון „נפילים” כשלעצמו אינו חידוש (גדול), דמצינו כמה פעמים בכתוב הכפלת לשון לתוספת הדגשה²⁴

[וע"ד התואר²⁵, „צדיק בן צדיק” הבא להדגיש את גודל צדקותו של הבן, ועד"ז בענייננו, שע"י האמירה „הנפילים (ענקים) . . מן הנפילים”

פירוש הראשון** (אבל ראה לבוש שם). (ב) גם בפירוש זה לא כתב רש"י (כפדר"א פכ"ב. ועד"ז שם פ"ז) „מלאכים” אלא „שרים”. ולהעיר מראב"ע בראשית שם. ואכ"מ.

(22) ג. ב. – שמזה מובן שכ"ה הפירוש גם בפסוק ד שם.

(23) כדעת הפדר"א שם.

(24) ולהעיר מפרש"י (לך יד, י'): בארות בארות, בארות הרבה. – אלא שבנדוד"ז אין הכוונה שהוא כפל (כמו „בארות בארות”), אלא דוה שהמרגלים חידשו והודיעו „הנפילים . . מן הנפילים”, שמוצאם מנפילים, היתה הדגשה יתירה ב„ענקיות” שלהם – שגם אבותיהם היו ענקים – בכדי להוסיף בהתפתחה כו'.

(25) רש"י תולדות כה, כא.

** ובא' מכת"י רש"י (שתתח"י) ענין זה (כל אלקים כו') בא לפני „ד"א”.

(26) יג, כח.

(27) ראה גם משכיל לדוד כאן ד"ה ענק.

(28) ברמב"ן כאן (בסופו) „ועתה חזרו להפליג להם בחזקת הענקים . . לקרא אותם נפילים . . והם מן הנפילים הקדמונים אשר שמעתם עליהם כו'”. אבל: (א) לכאורה פרט זה (והם מן הנפילים הקדמונים) אינו הפלגה כ"כ בחזקת שלהם. (ב) ועיקר: בפסוק הא' של הוצאת דיבת הארץ נאמרו רק דברים חדשים לגמרי („ארץ אוכלת יושבי גו' וכל העם גו'”, וכפרש"י – נעתק לקמן הערה 34), ולכן מסתבר שגם בפסוק זה יש דבר חדש לגמרי.

לעזרת ישראל, ובכן בהכרח לפרש³³, שכוונתם היתה, כלפי מעלה.

אבל המרגלים לא יכלו להסתפק בזה בלבד, דסוף־סוף, במה יוכלו לשכנע את ישראל (שראו את כל הנסים) שתתכן מציאות ד, חזק הוא ממנו (כלפי מעלה)?

ולכן הוסיפו המרגלים ענינים חדשים – „ויוציאו דיבת הארץ גו” – הנותנים מקום כביכול למציאות ד, חזק הוא . . כלפי מעלה³⁴:

וזהו שהוסיפו המרגלים כאן, ושם ראינו את הנפילים גו”: כוונתם לא היתה לגבורתם שמצד גובהם הגשמי (להיותם ענקים) – שהרי, כמובן בפשטות, אין לגובה גשמי תפיסת מקום כלל כלפי „מעלה”³⁵ – אלא לתוקף וחוזק מיוחד שהביעו בתיבת „נפילים”: „ענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים”, היינו, לא „ענקים” סתם, אלא ענקים שיצאו (ממלאכים „שנפלו) מן השמים”, ולכן יש בכחם למרוד כנגד שמים וכו’.

ה. אלא של „בן חמש למקרא” עדיין אין זה מחזור – (א) שמלאך ימרוד בהקב”ה³⁶, (ב) שתהי’ למלאך אפילו

בארץ”²⁹) – דהיינו בני אדם שהפחד מהם הוא רק מצד היותם גדולים וגבוהים בקומתם, ענקים – אלא הכוונה כאן היא ל„נפילים” (ענקים כנ”ל, אבל) שהם יוצאי חלציהם של מלאכים, „שנפלו מן השמים”.

ד. וזהו גם הטעם שאמרו המרגלים דבר זה דוקא כאן, כאשר „ויוציאו דיבת הארץ” – כי ענין זה קשור לחידוש שאירע בזמן שבין דבריהם הקודמים לדיבור זה:

בכתוב מסופר, שלאחר שסיימו המרגלים את דבריהם אודות גבורת יושבי הארץ, אזי „ויהס כלב את העם גו’ ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה”³⁰, ופירש רש”י, שכלב השתיק את המרגלים ודחה את טענתם (ש, עז העם גו”), באמרו, שמשם הראה נסים גדולים ביותר, שלמעלה מן הטבע לגמרי („והלא קרע לנו את היים והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו”), ולפיכך „עלה נעלה, אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נצליח בכל דבריו”³¹.

ועל זה השיבו המרגלים „לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו”³², ופירש רש”י „כביכול כלפי מעלה אמרו”. כי אם „ממנו” פירושו רק מִיִּשְׂרָאֵל, הרי אין בזה מענה כלל על הוכחת כלב שהקב”ה יכול לעשות נסים

29) ועפ”ז יתורץ (עכ”פ יומתק) זה שרש”י לא הביא כאן (כרשב”ם ורמב”ן) הקרא ד, הנפילים היו בארץ.

30) שם, ל.

31) ראה בארוכה לקו”ש ח”ח ע’ 86 ואילך.

32) שם, לא.

33) ראה גם לבוש על פרש”י שם.

34) ולכן הדגישו ב, דיבת הארץ” (שם, לב) דברים בלתי טבעיים: ארץ אוכלת יושבי’ – בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים (רש”י). וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות (גדולים וגבוהים. רש”י).

35) להעיר מנח יא, ה ובפרש”י שם, א. רש”י (חקת כא, לד. דברים ג, ב) בנוגע לעוג.

36) ברש”י יומא שם „מלאכי חבלה” – אבל (בפשטות) גם אלו הם בשליחותו של מקום (וראה רש”י בראשית ג, כד).

וזה מורה, שגבורתם היתה גדולה כל כך, שרצה הקב"ה שאפילו עונש מן השמים לא תהא לו שליטה עליהם!⁴³

ו. עפ"ז יובן גם הטעם שהביא רש"י את שמות הנפילים – „שמחזאי ועזאל” – כי דבר זה מדגיש ביתר שאת את גודל „כחם” למרוד נגד ה':

אודות הנפילים בפ' בראשית⁵ כתיב „אנשי השם”, ופירש רש"י „אותם שנקבו בשמות .. שנקבו ע"ש אבדן שנמוחו והותשו”, והיינו, שבשמות הנפילים מרומז ענין השייך למהותם.

ועד"ז בענייננו, שהשמות „שמחזאי ועזאל” מרמזים לתוכנם – ואין רש"י צריך לפרש את הרמז, כי זהו פירושה הפשוט של השמות:

השם „שמחזאי” מורכב מב' תיבות 90 – „שם חזאי”, כלומר, שהמסתכל („חזאי") עליו רואה שממה („שם" הוא לשון „שממה", כדפירש רש"י (בפירושו הב') על „אנשי השם” – „אנשי שממון ששממו את העולם");

והשם „עזאל", הנה נוסף לזה שהשם כמו שהוא מורה על גבורת המלאך (עזאל, מלשון עז), הרי זה גם מזכיר את השם „עזאזל" (שכבר למדנו בפ' אחריי⁴⁴), ושם פירש רש"י „הר עז וקשה צוק גבוה", היינו שאין זו גבורה סתם, אלא דמקום „עז וקשה", שהוא מקום שממה – שלא מן הישוב.

ונמצא, ששמוותיהם של ב' המלאכים מורים שענינם הוא עוז והבאת שממה

יכולת כלשהי לבצע בפועל את מרידתו נגד הקב"ה^{36*}.

– ולכן הוסיף רש"י, שנפילתם מן השמים היתה „בימי דור אנוש", ובכך מיושבים ב' הענינים הנ"ל:

(א) אודות דור אנוש כתיב³⁷ „אז הוחל לקרוא בשם ה'", ופירש רש"י „לקרוא את שמות האדם .. בשמו של הקב"ה לעשותן אלילים כו" – ומובן, שגם נפילת המלאכים מן השמים באותו הדור שייכת למרידה נגד ה'.

(ב) כיון שהנפילים יצאו מן המלאכים „שנפלו מן השמים בימי דור אנוש", נמצא, שנפילים אלה לא נאבדו ע"י המבול³⁸, כלומר, אע"פ שמי המבול היו באופן ש„ארובות השמים נפתחו"³⁹, גשם מן השמים⁴⁰, רותחין⁴¹, ואזי „וימח את כל היקום"⁴², אעפ"כ לא מחה המבול את יוצאי חלציהם של הנפילים,

*36) להעיר מרש"י וירא יט, כב.

37) בראשית ד, כו.

38) ראה רש"י לך יד, יג (לפי מדרשו. ובמקומו (דברים ג, יא) מפרש רק לפי פשוטו) „עוג שפלט מדור המבול” – וראה פני דוד (להחיד"א) פרשתנו כאן (בשם הרי"ד) שהענקים (דפרשתנו) „מבני עוג יצאו" (ונולדו לאחר המבול).

ולהעיר מראב"ע כאן ד"מנ הנפילים" הוא ע"ד מ"ש בבראשית שם, וגם אחרי כן גו", שלפי הראב"ע (משא"כ לפרש"י) שם, היינו שנמלטו „אחר המבול" (ראה רמב"ן שם). וראה רמב"ן פרשתנו יג, כב (בנוגע לאחימן גו' וארבע. ולהעיר מרש"י ח"ש כג, ב). ועוד. ואכ"מ.

39) נח ז, יא.

40) שם ח, ב.

41) סנהדרין קח, ב. ועוד. – אבל ראה

השקו"ט אם כ"ה שיטת רש"י בפירושו עה"ת (לקו"ש ח"ה ע' 51 הערה 32. ח"י ע' 35 ובהערה 46 שם).

42) נח ז, כג.

43) ראה עד"ז אליך פרשתנו כאן. וראה הערה 38.

44) טז, ח.

כי יחס הגובה בין ענק⁵⁰ לאדם סתם (שגובהו ג' אמות⁵¹) אינו בערך כלל להחילוק שבין אנשים לנמלים. ולכן, דוקא לאחר שפירש רש"י „שמענו אומרים זה לזה נמלים כו“, הוכרח להוסיף שפירוש „ענק“ כאן הוא – „שמעניקים חמה בקומתן“.

והרי זה מתאים לחילוק שנתבאר לעיל בין שני הפסוקים: כשאמרו „וגם ילידי הענק ראינו שם“ היתה כוונתם לענקים סתם; ודוקא כאן, כשמדובר אודות „נפילים . . שנפלו מן השמים“, הרי הם ענקים „שמעניקים חמה בקומתן“⁵², ולכן „ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם“.

ה. מיינה של תורה שבפירוש רש"י זה:

הוספת רש"י – שבאמרם „ושם ראינו את הנפילים גו“ התכוונו המרגלים למלאכים „שנפלו מן השמים“ – עולה בקנה אחד עם תוכן טענת המרגלים כפי שהיא מבוארת בפנימיות התורה.

וחורבן העולם, לשחת הארץ⁴⁵ (היפך הברית עם נח אחרי זה, ורצונו של הקב"ה בישוב העולם).

ז. ע"פ הנ"ל יומתקו פירושי רש"י על המשך הפסוק „(ושם ראינו את הנפילים גו) ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם“:

על „וכן היינו בעיניהם“ מפרש רש"י „שמענו אומרים זה לזה נמלים“⁴⁶ יש בכרמים באנשים. ואח"כ מעתיק רש"י תיבת „ענק“ ומפרש „שמעניקים חמה בקומתן“.

ואינו מובן: א) מדוע הוצרך רש"י מעיקרא להביא פירוש ללשון „ענק“? ב) באם מוכרח הדבר – ה' לו לפרשה לעיל⁴⁷, בפסוק⁴⁸ „וגם ילידי הענק ראינו שם“? ג) מדוע פירש רש"י תיבת „ענק“ אחר פירושו על „וכן היינו בעיניהם“ – היפך הסדר בכתוב⁴⁹ („בני ענק . . ונהי בעינינו . . וכן היינו בעיניהם“)?

והביאור בזה:

כאשר מדובר בענקים סתם, אנשים גבוהים, לא יתכן שאנשים בגובה רגיל ייראו בעיניהם כ„נמלים (יש בכרמים)“,

45) נח ט, יא. – היפך בריאתה שהי' באופן כי טוב מאד וציווי השם מלאו את הארץ וכבשוה.

46) ברא"ם כ' שט"ס הוא וצ"ל „כחגבים“. וראה בארוכה השקו"ט במפרשי רש"י.

47) כמו שהקשה בשפ"ח. קיצור מזרחי (בשם מהר"ן).

48) יג, כת. ולפנ"ז (שם, כב) ושם גו' ילידי הענק.

49) ראה דבק טוב. קיצור מזרחי שם. – ובס' זכרון „לפי דעתי חלוף סופרים הוא זה“.

50) אפילו עוג* (שע"פ הרמז) אשר בפרש"י שבס"פ חוקת (ע"פ ברכות נד, ב) – היו עד קרטוליו רק שלשים אמה – וראה דברים ג, יא): באמת איש, ובפרש"י וכו' שם.

בפרש"י בפסוק שלפנ"ז (ד"ה אנשי מדות) כגון גלית גבהו שש אמות וזרת (אבל לא קאי ב„ענק“ אלא ב„אנשי מדות“, שזה ה' אצל „כל העם גו“).

51) ראה רש"י בשלח טז, כט: ג' לגופו כו'.
52) ולהעיר שזה מורה ג"כ על כחם בשמים – מעניקים חמה כו'.

* שהי' מבני שמחזאי כו' (כנ"ל סו"א מנדה סא, טע"א) – סוג הב' שבפנים – שהרי נמלט מן המבול (כנ"ל הערה 38).

ממדריגתם כו'. מבלי הבט על גודל מעלתם בהיותם בעולמות העליונים, הרי ברדתם למטה, לא זו בלבד שלא יכלו להחזיק במדריגתם הראשונה, אלא אדרבה, הדבר גרם להם לנפילה ממדריגתם.

ועד"ז – טענו המרגלים – הם הדברים בנוגע לבני ישראל: אע"פ שבהיותם במדבר היו במדריגה נעלית ביותר, מנותקים מעניני העולם (בדוגמת מלאכים), הרי הכניסה לארץ ישראל תגרום להם לנפילה ממדריגתם.

ט. ועל זה השיבו יהושע וכלב⁵⁷: „אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ הזאת גו' אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם גו' וה' אתנו”⁵⁸ –

אע"פ שבירידתם של המלאכים למטה אל גשמיות העולם נעשו נפילים (נפלו ממדריגתם) – הנה כן הוא בנוגע למלאכים דוקא; לא כן בבני ישראל⁵⁹, שכן ישראל – „חפץ בנו ה'”, היינו שהחפץ והתענוג דהקב"ה הוא בישראל ובעבודתם (למטה). ולכן יש לישראל כחות נעלים שלא בערך ממלאכים. נשמת ישראל היא „חלק אלוקה ממעל ממש”⁶⁰, ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד כביכול, ולכן נמצא בישראל כחו של הקב"ה לחבר ב' הפכים, גשמיות ורוחניות גם יחד,

ידוע ביאור רבינו הזקן⁵³ בענין חטא המרגלים, שתוכן סברתם – שלא להכנס לארץ ישראל – ה', שרצונם להשאר במדבר, כי בהיותם שם יהיו פטורים מטרדות בעניני הפרנסה (ובכלל – מהתעסקות בגשמיות העולם) כדי שיוכלו להקדיש עצמם לגמרי לעבודה רוחנית. משא"כ בהכנסם לארץ ישראל, ארץ נושבת⁵⁴, שבה מתחיל אופן העבודה ד"ש שנים תורע שדך גו"⁵⁵, ינתק אותם הדבר מעבודה רוחנית.

ושורש טעותם היתה ההנחה, שרוחניות וגשמיות מוכרחים להיות בסתירה זה לזה, ואי אפשר להיות עסוק בענינים גשמיים ובה בשעה להיות מקושר לרוחניות.

וזהו שאמרו המרגלים „ארץ אוכלת יושבי” – היינו, שאם „מתיישב” אדם בארץ, מכניס עצמו בעניני ארץ, הרי הוא „נאכל” ונשקע בטרדות דעניני הארץ, „אוכלת יושבי”.

ועפ"ז מובן המשך הענין (שאמרו) „ושם ראינו את הנפילים גו” – ופירש רש"י דהיינו „מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש”:⁶¹ כמסופר בארוכה בדברי חז"ל⁶², ירדו מלאכים אלה מלכתחילה בכוונה לשם שמים, אלא שלא יכלו לעמוד בנסיונות דחומריות עולם הזה ונפלו

(53) לקו"ת ריש פרשתנו (ע"ש). דרמ"צ קפא, א ואילך. ועוד. וראה לקו"ש ח"ד פ' שלח. ובכ"מ.

(54) ל' הכתוב – בשלח טז, לה.

(55) ר"פ בהר.

(56) ראה בארוכה יל"ש בראשית שבעה ערה 13.

ועוד.

(57) ראה הנסמן בערה 53.

(58) פרשתנו יד, ח"ט.

(59) ראה לקו"ת ברכה צח, סע"א. ובכ"מ

בארוכה.

(60) תניא רפ"ב.

וזהו שאמרו יהושע וכלב „אם חפץ בננו ה' והביא אותנו גו“, דכיון ש„חפץ בננו ה“, אין לישראל להתיירא מעם הארץ, ויתירה מזו – „לחמנו הם“: לא זו בלבד שלא תהי' זו „ארץ אוכלת יושבי“, אלא להיפך, (עם) הארץ – „לחמנו הם“, היינו שישראל יבררו ויזככו את הארץ, ישלטו עלי' ויפעלו בה שינוי ותיקון – יעשו ממנה דירה לו יתברך.

(משיחת ש"פ שלח תשמ"ב)

בהגברת⁶¹ הרוח (והצורה שבהגשם עצמו).

ועד שביכולת איש ישראל לא רק להיות קשור לרוחניות בעת המצאו בגשמיות העולם, אלא יתר על כן – לפעול שינוי והעלאה בגשמיות העולם גופא, ולעשות ממנה דירה לו ית'.

(61) ועיין תניא פל"ב „נמאס כו' טפלה כו' ולהעלות . . על כו“. ואכ"מ.

